

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АДАМА МІЦКЕВИЧА, ПОЛЬЩА
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ПОЛЬЩА
МОЛДАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, МОЛДОВА
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ШОТА РУСТАВЕЛІ, ГРУЗІЯ
ЦЮРИХСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ШВЕЙЦАРІЯ
РАДА «КАТОЛИЦЬКА РОБОТА З ПІВНІЧЧЮ (УКРАЇНА)», США
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ, ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: УКРАЇНА І СВІТ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ»

30 червня 2022 р., м. Суми

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Горобець Ігор НІМЕЦЬКИЙ БУНДЕСВЕР ЗА УМОВ ПЕРМАНЕНТНОГО РЕФОРМУВАННЯ.....	10
Городецький Микола СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	13
Гугул Оксана СИСТЕМА СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	15
Гуцало Сергій ЕВОЛЮЦІЯ ПОЗИЦІЇ КРАЇН-ЧЛЕНІВ РСДПЗ ЩОДО ПАЛЕСТИНСЬКО- ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ.....	17
Давлєтов Олександр, Черкасов Станіслав ПОЛЬСЬКІ АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ З ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТА ДИПЛОМАТІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ.....	21
Дмитренко Степан, Дмитренко Оксана ЕТНІЧНІ СПІЛЬНОТИ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ СУБ'ЄКТ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	28
Лиман Сергій ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА СПІВПРАЦЯ ФРАНЦІЇ ТА КІПРУ В 2017-2022 рр. Й ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	31
Мазур Володимир ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИПЛОМАТІЇ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ.....	34
Михтуненко Вікторія УКРАЇНА-ТРИМОР'Я: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	37
Моцак Світлана РОЛЬ МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВТОВАРИСТВА У ФОРМУВАННІ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ КОСОВО НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.....	38
Нечаєва-Юрійчук Наталія, Троян Сергій МІЖНАРОДНО-БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР СТРУКТУРНОЇ ТЕОРІЇ НАСТУПАЛЬНОГО РЕАЛІЗМУ ДЖ. МІРШАЙМЕРА.....	41
Олійник Олег ПОЗИЦІЯ КИТАЮ ЩОДО ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	43
Стрілюк Олена «НОБЕЛІВСЬКА ЖІНОЧА ІНІЦІАТИВА: ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ, ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА МІЛІТАРИЗМУ».....	47
Слюсаренко Ірина ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ КУРСУ ДЕРЖАВИ: БЕЗПЕКОВІ АЛЬТЕРНАТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)...	49
Tulai Oksana, Alekseyenko Lyudmyla	

відбудувати те, що було зруйновано війною, відновити серйозні пошкодження будівель, державних і приватних установ. Народу України, жінкам України було звернення послання: «ми кажемо, що ваш біль – наш, ваша боротьба – наша. Ми передамо ваші голоси всьому світу». Ці голоси неодмінно мають бути почуті.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Jody Williams. USA, 1997. URL: <https://www.nobelwomensinitiative.org/jodywilliams>
2. Leymah Gbowee. Liberia, 2011. URL: <https://www.nobelwomensinitiative.org/leymahgbowee>
3. Media Advisory: Three women Nobel peace laureates to visit Lviv on June 22. URL: https://www.nobelwomensinitiative.org/media_advisory_three_women_nobel_peace_laureates_to_visit_lviv_on_june_22
4. Media Release: Nobel peace laureates lead delegation to Poland and the Ukraine. URL: https://www.nobelwomensinitiative.org/media_release_nobel_peace_laureates_lead_delegation_to_poland_and_the_ukraine
5. NOBEL WOMEN'S INITIATIVE. URL: <https://www.nobelwomensinitiative.org/>
6. Представниці Нобелівської жіночої ініціативи відвідали Львівщину, щоб висловити Україні свою підтримку. URL: <https://loda.gov.ua/news/32527>
7. Українська художниця Маша Рева показує світу незламність і силу українських жінок. URL: <https://elle.ua/ludi/novosty/ukrainska-hudozhnitsya-masha-reva-pokazu-svtu-nezlamnst--silu-ukrainskih-zhnok/>
8. Стрілюк О. Лауреатка Нобелівської премії миру Лейма Гбові: вражаюча історія сміливої жінки (збірник матеріалів конференції). Жінки Чернігівщини: історія і сучасність. Жінка в умовах сучасної реальності: самоідентифікація і перспективи. Матеріали XIII обласної науково-практичної конференції, (Чернігів, 25 листопада 2020 р.); за заг. ред. І.В.Дорожкіної. Чернігів, 2020. С. 59–63.
9. Tawakkol Karman. Yemen, 2011. <https://www.nobelwomensinitiative.org/tawakkolkarman>
10. Women of Ukraine demand peace. Peace with justice. Peace with Freedom. URL: https://www.nobelwomensinitiative.org/women_of_ukraine_demand_peace_peace_with_justice_peace_with_freedom
11. Women leading peace: Standing with women in conflict 2022. URL: https://www.nobelwomensinitiative.org/women_leading_peace_standing_with_women_in_conflict?recruiter_id=2759

Слюсаренко Ірина,

к.і.н., доцент

Київського університету імені Бориса Грінченка

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ КУРСУ ДЕРЖАВИ: БЕЗПЕКОВІ АЛЬТЕРНАТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)

Зовнішня політика держави покликана враховувати увесь комплекс зовнішньополітичних ризиків, викликів та загроз, які є актуальними у чітко визначеному часовому, географічному, фізичному та інформаційному просторах з метою забезпечення національних інтересів. Швидка динаміка змін зовнішньополітичного, а також подекуди й внутрішньополітичного, середовища в умовах формування міжнародної системи зумовлює потужну турбулентність та стає потужним викликом для осіб, які приймають зовнішньополітичні рішення.

Неприхована агресія Російської Федерації проти України зруйнувала європейську архітектуру безпеки та створила пряму загрозу міжнародному миру та безпеці. В Україні в суспільному дискурсі останніх місяців, спостерігалася дискусія щодо ймовірності змін зовнішньополітичного курсу держави з метою забезпечення національних інтересів: відмова від вступу до НАТО, створення військово-політичного союзу з державами Балтії, Польщею, Великою Британією, постійний нейтралітет тощо.

Мета даної публікації полягає у необхідності запропонувати певний перелік альтернатив для зовнішньополітичного курсу держави, які теоретично існують, та визначити їхню реалістичність з точки зору законодавства України в умовах воєнного стану.

З теоретичного погляду для зовнішньополітичного курсу держави може бути наступний набір безпекових альтернатив:

нейтралітет;

позаблоковий статус;

оборонний союз з іншою державою або декількома державами;

членство в організації колективної безпеки.

Нейтралітет, саме як інструмент реалізації зовнішньополітичного курсу є відмінним від поняття нейтралітету в нормах міжнародного гуманітарного права. Нейтралітет під час війни регулюється нормами міжнародного гуманітарного права та передбачає, що держава, яка дотримується нейтралітету, не бере участі в збройному конфлікті, не надає безпосередньої допомоги сторонам у збройному конфлікті, забороняється вести воєнні дії на її території, переміщувати військові сили, озброєння. Міжнародне гуманітарне право є чинним під час воєнних дій і його норми припиняють діяти після їх закінчення.

В зовнішньополітичному курсі держави нейтралітет, який ще називають постійним нейтралітетом, це інструмент адаптації до безпекового зовнішньополітичного середовища, який передбачає надання міжнародних гарантій безпеки цій державі. Міжнародний досвід набуття державами нейтрального статусу доволі унікальний для кожного учасника міжнародних відносин. Так, причини набуття та умови в яких надавалися міжнародні гарантії є відмінними для Австрії Швейцарії, Австрії, Мальти, Лаосу, Туркменістану та інших нейтральних держав.

Позаблоковий статус передбачає, що держава дистанціюється від вступу до організацій колективної безпеки. Даний статус проголошується, а також скасовується державою в односторонньому порядку, не потребує офіційного визнання іншими учасниками міжнародних відносин, міжнародні гарантії щодо його дотримання відсутні. Держава з позаблоковим статусом повністю покладається на власні сили та розбудовує максимально ефективну для власного потенціалу систему безпеки та оборони.

Оборонний союз з іншою державою або декількома державами реалізується шляхом підписання двостороннього або багатостороннього міжнародно-правового документу з подальшою ратифікацією усіма учасниками. В даному документі чітко прописуються умови діяльності даного союзу. В українському інформаційному просторі активно циркулює думка щодо ймовірного створення у майбутньому оборонного союзу України, країн Балтії, Польщі та Великої Британії, що відповідало б інтересам усіх держав в умовах відкритої агресії РФ проти України.

Членство в організації колективної безпеки передбачає приєднання наявність міжнародно-правового документу (Договору, Статуту тощо), одна зі статей якого вказує на те, що усі договірні сторони погоджуються, що збройний напад на одну або кількох із них вважатиметься нападом на усіх членів організації. Наприклад, НАТО та ОДКБ є "жорсткими системами", бо передбачають чітку реакцію на агресію, існують також "м'які системи" – АНЗЮС, де передбачено початок консультацій у випадку агресії.

Аналіз нормативно-правових документів, які окреслюють зовнішньополітичний курс держави, надасть можливість відстежити, які безпекові альтернативи пропонувалися за для забезпечення національних інтересів України.

В концептуальних для української державності документах мова про нейтралітет йшла в Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року: «Українська РСР урочисто проголошує про свій намір стати в майбутньому *постійно нейтральною державою*, яка не бере участі у військових блоках і дотримується трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї» [1].

Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 року визначила курс на *євроатлантичну інтеграцію*, тобто був проголошений курс на вступ до Північноатлантичного Альянсу [4].

Цей курс отримав підтвердження в ухваленій Хартії про особливе партнерство між Україною на Організацією Північно-Атлантичного договору [5], в діяльності Комісії «Україна – НАТО» в реалізації щорічних програм Україна — НАТО, в практичній площині розпочався курс на наближення до стандартів НАТО тощо. Під час Бухарестського саміту НАТО 2008 року Україна не отримала очікуваного Плану дій щодо членства (ПДЧ) в цій організації.

Після президентських виборів 2010 року до влади прийшли проросійські політичні сили, які ініціювали зміну зовнішньополітичного курсу держави. Верховна Рада ухвалила 1 липня 2010 року Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», де мова велася про позаблоковий статус: «дотримання... політики *позаблоковості*, що означає неучасть України у військово-політичних союзах...» [3].

Після «Революції Гідності» відбулася зміна політичних еліт в Україні, знову було відновлено курс на євроатлантичну інтеграцію (членство в НАТО), що було зафіксовано не лише шляхом внесення до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 2010 року: «поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації» [3], але й в Конституції України [2].

В умовах воєнного стану, введення якого 24 лютого 2022 року було спричинене агресією Російської Федерації проти України, заборонено проведення референдумів та внесення змін до Конституції України, що унеможлиблює внесення змін до зовнішньополітичного курсу в рамках діючого законодавства.

Таким чином, у зовнішньополітичному курсі України після 1991 року проголошувалися такі взаємовиключні концепти як євроатлантична інтеграція, тобто прагнення до *членства в організації колективної безпеки* та *позаблоковість*, що зумовлювалося приходом до влади політичних сил, які мали різне бачення майбутнього української державності.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Декларація про державний суверенітет України: Декларація Верхов. Ради Укр. Рад. Соціаліст. Респ. від 16.07.1990 р. № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення: 18.06.2022).

2. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення: 20.06.2022).

3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI : станом на 8 лип. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 20.06.2022).

4. Про Основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верхов. Ради України від 02.07.1993 р. № 3360-XII : станом на 20 лип. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення: 20.06.2022).

5. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору : Хартія Україна від 09.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (дата звернення: 20.06.2022).

Tulai Oksana,

Dr. of Econ., Prof.

West Ukrainian National University

Alekseyenko Lyudmyla,

Dr. of Econ., Prof.

Ivano-Frankivsk Education and Research Institute of Management,

West Ukrainian National University

PRAGMATICS OF FINANCIAL DECISIONS IN THE CONTEXT OF GLOBAL ECONOMIC CONFLICTS

In the world economy, there are differences between countries in the availability of financial services and instruments. Martin Melecky and Zarina Nurmukhambetova (2022) recognize that in times of economic turmoil, people often make risky decisions in an effort to save income and provide for their families. Thus, during the COVID-19 pandemic, many people joined financial pyramids or invested in complex derivative financial instruments [1]. Therefore, governments fund financial literacy classes, educational resources, and programs [2, pp. 23-25]. Particular attention should be paid to optimizing direct consumption and making financial decisions to create savings in case of unforeseen circumstances, for children's education or the formation of pension savings.

In the context of a large-scale war, the financial protection of Ukrainians, given the expected scale of financial risks, requires financial decisions taking into account the postulates of the theory of global economic conflicts. Falling economic activity has reduced demand for financial sector services. This has a negative impact on the income of businesses and individuals, and thus affects the quality of banks' loan portfolios.

The national financial system during the war continues to function stably and citizens have the opportunity to meet their financial needs. The issue of making financial decisions in places where active hostilities are taking place or in territories that are temporarily not controlled by the Ukrainian authorities deserves special attention.

In the context of a large-scale war, the National Bank requires a transparent and reliable reflection of the financial condition of banks and non-bank financial institutions. Currently, Ukraine's access to global financial markets is closed, budget financing and support of international reserves is due to financial assistance from partner countries. To prevent uncontrolled devaluation and capital outflows, the regulator has temporarily fixed the exchange rate, imposed currency restrictions, and supported the foreign exchange market with interventions.

The National Bank has temporarily switched to a policy of regulatory easing to prevent banks from losing capital. In particular, the regulator will not apply sanctions if financial